

VVSG Lerend Netwerk- Lokale Voedselstrategieën (Local Food Strategies)

17/03/2021

1	Introductie	2
2	Opzet.....	2
3	Lessons learned.....	2
4	Inspiraties (10u-11u)	5
4.1	Brighton and Hove (VK) – Vic Borill – vic@bhfood.org.uk.....	5
4.2	Amsterdam (NL) – Frank Bakkum - f.bakkum@amsterdam.nl	6
4.3	Quito (ECUADOR) – Charlotte Flechet – charlotte.flechet@rikolto.org	7
5	Experten (11u-12u).....	8
5.1	Leuven2030 – Caroline Huyghe - caroline.huyghe@leuven2030.be	8
5.2	VELT – Nadia Tahon - nadia@velt.nu	9
5.3	VLM – Lotte Celis - lotte.celis@vlm.be	10

1 Introductie

Een voedselstrategie is een proces waarbij burgers, beleidsmakers, boeren en andere lokale actoren nadenken over hoe het voedselsysteem kan veranderd worden en welke acties er nodig zijn om die verandering te realiseren. Met o.a. enkele Internationale voorbeelden en we zoomen ook in op subsidies.

2 Opzet

Het eerste uur van een lerend netwerk staat altijd in het kader van inspiratie. Vanuit verschillende invalshoeken getuigen lokale besturen hoe zij het thema aankaarten in hun gemeente. Het tweede uur wordt eerder praktisch ingevuld.

Het lerend netwerk werd opgenomen, je kan de opname via [deze link](#) herbekijken.

3 Lessons learned

- Voedsel vaak als probleem gezien. Voedsel eerder als oplossing zien. Goede gezondheid, welzijn, ...
 - o Voedsel is een essentieel ingrediënt om de klimaatdoelstellingen te halen
- Een lokale voedselstrategie kan door een vzw gefaciliteerd worden. (Leuven 2030, Brighton & Hove)
 - o de vzw leid het partnerschapnetwerk
 - o Onafhankelijke, niet op winst gerichte, politiek neutrale organisatie
- Opstellen van een voedselstrategie
 - o Cruciaal proces van raadpleging en opstelling van het plan - gefaciliteerde evenementen, focusgroepen, enquêtes, 1-1 interviews + stadsgegevens
 - multistakeholder platform
 - Streekproeven
 - Consumenten zijn bereid om producenten te ondersteunen
 - Vraag naar inbedding lokale voeding in scholenwerking
 - Gemeenschappelijke visie opbouwen rond duurzaam voedsel, duurzaam voedselsysteem, duurzaam voedselbeleid, duurzame voedselstrategie
 - o Tussen start en opstart kan er heel wat tijd liggen, bijvoorbeeld Amsterdam voedselvisie 2014 -> Voedselstrategie 2019.
 - Voorzie een roadmap
 - Kies een aantal actielijnen in de strategie
 - o Onderzoek ook de historische identiteit (landbouw, natuur, culinaire identiteit)
 - o Rol lokale besturen (LB)
 - LB zoeken naar participatieve manieren om hun voedselbeleid vorm te geven en te sturen (bvb. nieuwe governance modellen met diverse stakeholders)
 - LB inventariseren initiatieven die er zijn rond lokaal voedselgebruik en communiceren daarover naar hun inwoners om daarmee te connecteren.
 - LB brengen verschillende actoren samen in een organisatienetwerk (burgers, kennisinstellingen, andere overheden, lokale besturen, intergemeentelijke samenwerkingen, middenveld, privé-sector) om participatief een voedselstrategie vorm te geven en te implementeren.
 - LB faciliteren

- de samenwerking tussen de verschillende stakeholders (bvb. het faciliteren en bemiddelen van nieuwe samenwerkingen tussen bedrijven in pilootprojecten of in pre-competitieve settingen).
 - mogelijkheden voor lokale producenten (bvb. grond voor boeren waarborgen via ruimtelijke planning of ondersteuning voor het implementeren van nieuwe landbouwpraktijken) om zich maximaal toekomstgericht te ontwikkelen
 - verspreiding van good practices via communicatie met andere lokale besturen
 - LB werken samen met andere gemeenten voor het opzetten van kortere toeleveringsketens (productiegemeenten koppelen zich aan afnemende gemeenten) en voor het vermijden van voedseloverschotten (recupererende gemeenten en 'ontvangende' gemeenten)
 - LB sensibiliseren lokale economie (handel, horeca, toerisme, recreatie, ...) om optimaal in te zetten op gezonde en duurzame voeding.
 - LB zetten in op duurzame voeding via eigen aanbestedingen
 - LB schakelen zich in op gemeente overstijgend niveau
 - Om samen met de buurgemeenten in te zetten op gemeenschappelijke uitdagingen
 - om naar andere overheden actie te ondernemen om knelpunten in de regelgeving weg te werken en om een regelgevend kader te hebben dat duurzame en coherente lokale voedsel strategieën faciliteert
 - in acties naar diverse spelers binnen de voedingssector in functie van de transitie naar een duurzamer voedselsysteem
 - LB zetten alle nodige beleidsdomeinen binnen hun bestuur (bvb ruimtelijke ordening, aanbestedingen, lokale economie, gezondheid, sociaal beleid, milieu, klimaat) optimaal in, om een duurzame lokale voedsel strategie te realiseren.
 - LB zetten in op een overkoepelend kader/systeem voor het meten en analyseren van relevante data over het voedselsysteem, om de vooruitgang van de verschillende plannen te kunnen volgen en te meten of de vooropgestelde doelstellingen behaald worden en om bestaande interventies te evalueren en nieuwe interventies te identificeren.
- Betrek ook het rurale gebied rondom. Daar ligt de sleutel voor lokale duurzame voedselproductie als je duurzame voedselconsumptie in je urbane context wil bekomen
- Ga ook in dialoog met de traditionele boeren. Voorbeeld Amsterdam van een hybride bedrijf: verkoop deels aan de stad, deels aan de wereldmarkt) <https://www.boerenvanamstel.nl/>
- Ecosysteem van voeding in kaart brengen om een zicht te krijgen op alle actoren. Zie EcoFoodMap. link
- Deze kan ook acties monitoren en evalueren
 - Zou handig zijn een instrument te hebben die voor alle steden samen ontwikkeld wordt
 - Heel wat lokale besturen zijn aan het werk rond indicatoren. Uitwisseling is gevraagd.
 - De link naar de bevraging van EcoFoodMap om input te geven:
 - https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScub5nYm3oILUKCiO2FZVVKsOn8OP_MDmT47CE7qoAFZDB46g/viewform?usp=sf_link

- Reeds enkele Vlaamse lokale besturen hebben de Glasgow declaration ondertekend.
 - Staat voor het aanpakken van de noodsituatie op het gebied van klimaat en natuur door middel van een geïntegreerd voedselbeleid
 - Meer info via deze link: <https://www.glasgowdeclaration.org/how-to-sign>
- PPOIII subsidies
 - Thema's Leader over voedsel:
 - Profileren en promotie van de streekidentiteit
 - Lokale voedselstrategieën en streekproducten
 - Meer informatie opvragen bij PG-coördinatoren van de Leadergebieden
- OKW investeringen: Thema's rond voedsel
 - Leefbare dorpen -> investeringsprojecten die kaderen in lokale voedselstrategieën
 - OKW Samenwerking: Thema's rond voedsel
 - Proefprojecten
 - Samenwerking in de korte toeleveringsketen i.v.m. plaatselijke markten en afzetbevorderingsactiviteiten
 - Diversificatie van landbouwactiviteiten naar gezondheidszorg, sociale integratie, gemeenschapslandbouw, onderwijs milieu/voedsel
 - Info bij plattelandscoördinatoren van de provincies

4 Inspiraties (10u-11u)

5 praktijkvoorbeelden van lokale besturen (Ook internationale voorbeelden – voertaal Engels)

4.1 Brighton and Hove (VK) – Vic Borill – vic@bhfood.org.uk

Brighton & Hove: een contextschets

- Is een kleine stad aan de zuidkust van Engeland
- Bevolking: ongeveer 290.000
- Afhankelijk van toeristische economie: 19 8 miljoen toeristen per jaar

Waarom een voedselaanpak?

- Voeding wordt vaak gezien als een probleem: obesitas, afval, vervuiling, etc.
- Maar ook als een oplossing: als het gebruikt wordt als een benadering om een goede gezondheid, welzijn, verbonden gemeenschappen, hergebruik en een duurzame economie te bereiken
- Mensen 'krijgen' voedsel - we eten allemaal
- Als je je gedrag wilt veranderen, kun je voeding gebruiken om dat te veranderen: de ene gedragsverandering rond voedsel leidt vaak tot een andere
- Voedsel is een essentieel ingrediënt om de klimaatdoelstellingen te halen

Brighton & Hove Food Partnership: een centrum ("hub") voor informatie, inspiratie en verbinding rond voedsel:

- Onafhankelijke, niet op winst gerichte, politiek neutrale organisatie
- Ze werken met individuen, bijvoorbeeld kooklessen of in gemeenschapstuinen
- Projecten met door vrijwilligers geleide gemeenschapsvoedselgroepen, bijvoorbeeld voedselbanken, maaltijdprojecten en compostering
- Projecten met restaurants, winkels en cateraars
- Beleidsmatig werk, bv planning en inkoop
- Communicatie / Publieke ondersteuning, bv sociale media
- Leid het partnerschapnetwerk: belanghebbenden in de voedselstrategie samenbrengen
 - o Veel partnerschappen kunnen complex zijn maar net door samen te werken kan je meer bereiken

Voedselstrategie Brighton and Hove: plaatsgebonden actieplan

- Meer informatie op: <https://bhfood.org.uk/resources/food-strategy/>
- 3e versie, eerste in 2006
- 200+ acties en 100 partners werken aan een gezond, duurzaam en eerlijk voedselsysteem voor iedereen. Goedgekeurd door stadsbestuur
- Gedeelde visie en actieplan
- Zowel doeners als denkers - praktisch en beleid
- Onder toezicht van panel van deskundigen. Omdat voedsel een transversaal onderwerp is, komen de betrokkenen uit een grote verscheidenheid aan achtergronden
- Het gaat om het ondersteunen van partnerschappen rond voedsel en het zoeken naar horizontale actie
- Cruciaal proces van raadpleging en opstelling van het plan - gefaciliteerde evenementen, focusgroepen, enquêtes, 1-1 interviews + stadsgegevens

Lid van 'UK network Sustainable Food Places (SFP)'

- 60 plaatsen in het VK die een plaatsgebonden, sectoroverschrijdende aanpak volgen om tot een beter voedselsysteem te komen.
- Voedselpartnerschappen zijn gehuisvest in verschillende instellingen, bv stadsbestuur, gezondheidsdienst, non-profit sector
- SFP biedt ondersteuning voor mensen in verschillende stadia van hun Food Partnership journey, loopt opleiding en evenementen, biedt financiering en ondersteuning.
- SFP regelt een prijsuitreiking

- SFP geeft veel informatie op hun website over de implementatie van een voedselstrategie, interessant voor Vlaamse lokale besturen om inspiratie uit te halen: www.sustainablefoodplaces.org

Meer bronnen en informatie:

- [@btnhovefood](http://www.bhfood.org.uk)
- Food strategy pages: <https://bhfood.org.uk/resources/food-strategy/>
- Climate change and food plans: <https://bhfood.org.uk/resources/food-and-climate-change/>
- How we got Gold www.bhfood.org.uk/resources/how-we-got-to-gold/ including a film of our work
- Sustainable Food Places – includes toolkits for places interested in setting up Food Partnerships www.sustainablefoodplaces.org

4.2 Amsterdam (NL) – Frank Bakkum - f.bakkum@amsterdam.nl

Voedselstrategie Gemeente Amsterdam: Afdeling Urban Planning & Sustainability

- Start 2019, niet vanaf nul begonnen
- 2014 start voedselvisie, later living lab group
- Wil bijdragen aan een voedseltransitie naar een gezond eerlijk duurzaam sociaal inclusief voedselsysteem

Vier bouwstenen van de voedselstrategie

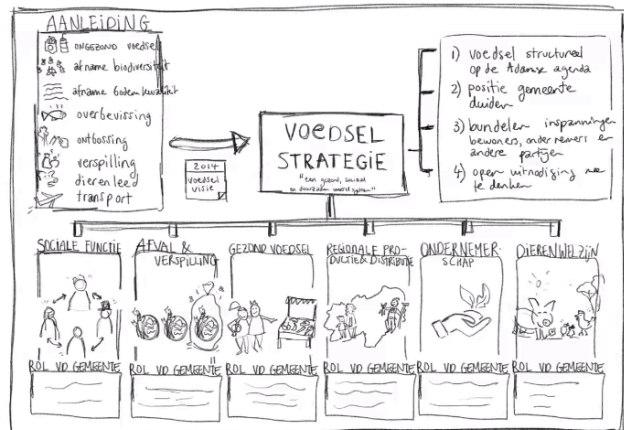
1. Identiteit van de stad
 - Amsterdam is een groene stad.
 - Sinds 17^e eeuw: Amsterdamse grachten & aanplanten van duizenden bomen
 - Sinds 19^e eeuw: parken (bv Vondelpark) & schooltuinen
 - 2021: Nu gaat het niet over meer groen, maar over het beter inzetten van het groen dan ervoor, samen met alle stakeholders die betrokken zijn.
2. Cultuur van de stad
 - Amsterdamse cultuur: Innovatie, multiculturaliteit en ondernemerschap
 - Openstaan voor nieuwe producten en ideeën bieden kansen voor een innovatieve voedselstrategie
 - Innovatieve en open-minded mentaliteit is nodig voor voedseltransitie
3. Regio en landschap
 - De omgeving van de stad is ook belangrijk. Amsterdam heeft een landschap van zeer productieve landbouwgrond, bv De Polders.
 - De meeste producten zijn voor de export, maar de uitdaging bestaat om meer van deze producten rechtstreeks naar de stad te brengen
 - o Niet gemakkelijk want export is van grote schaal.
 - o Interessante projecten op komst: "boeren van Amstel": boeren in Amsterdam-Zuid bouwen een nieuwe fabriek (hybride bedrijf: verkoop deels aan de stad, deels aan de wereldmarkt) <https://www.boerenvanamstel.nl/>
4. Samenwerking
 - Campagne: "Amsterdam Healthy Weight": focust op en gezond gewicht voor kinderen
 - Samenbrengen van alle initiatieven in de stad: platform "Van Amsterdamse Bodem" waarin alle partners worden verenigd.
 - Initiatief Voedsel Verbindt
 - Samenwerking maakt de voedselstrategie sterker. Het gaat om kennisuitwisseling (universiteiten) en verbinding met elkaar.

Zes actielijnen van de voedselstrategie (Zie tekening)

1. Sociale Functie: Mensen komen samen en genieten samen van voedsel.
2. Afval en verspilling
3. Gezond voedsel
4. Regionale productie distributie
5. Ondernemerschap
6. Dierenwelzijn en minder dierenproteïnen

Work in progress

Copyright: Frank Bakkum

4.3 Quito (ECUADOR) – Charlotte Flechet – charlotte.flechet@rikolto.org

Charlotte werkt voor Rikolto nauw samen met het stadsbestuur van Quito, via haar kan je meer informatie krijgen over de werking in Quito zelf.

Quito's voedselstraject

- 2002: Lancering van AGRUPAR (stadlandbouwproject)
- 2005 – 2015: Integratie Conquito (economische ontwikkeling, gezondheidsontwikkeling)
- 2015 – 2017: Evaluatie van het voedselsysteem in Quito
- 2017 – 2018
 - o Launch of PAQ multistakeholder platform: +50 mensen en instellingen die deelnamen vanuit de academische wereld, private sector, burgers...
 - o Kerngroep voor voedselbeleid
 - o Ondertekening van het Quito Food Charter
 - o Ontstaan Visie van de voedselstrategie
 - *Quito is a territory that promotes a sustainable and resilient Agri-Food System, from **environmentally friendly production** and transformation, through distribution with **eco-efficient logistics** and fair and **inclusive marketing**, to **waste management** and responsible consumption that empowers **citizen participation**.*

→ 2 strategies: **Agrifood strategy (2018) & Agrifood Resilience Strategy + vulnerability assessment (2019)**

→ 5 belangrijke prioritaire gebieden in de agrovoedingsstrategie:

1. Beheer van voedselbronnen voor de toekomst (duurzame productie)
2. Governance (PAQ, handvest, allianties)
3. Voedselsoevereiniteit, voedselzekerheid en voeding (betrokkenheid van burgers, maatschappelijke organisaties, preventieve acties ter ondersteuning van de meest kwetsbaren)
4. Inclusieve voedsleconomie en versterking van de banden tussen stad en platteland (integratie van kleine boeren, stimulering van verantwoordelijke kmo's, inclusieve marketing, voedselhubs en logistiek)
5. Beheer van organisch afval/voedselafval (beginselen van de circulaire economie, vermindering van voedselafval in alle stadia & vermindering van plasticgebruik)

Geleerde lessen

- Een stadsbreed systemisch proces kan voortkomen uit een aanvankelijk kleinschalig project gericht op stadslandbouw en agro-ecologie.
- Om **conventionele boeren** bij het proces te betrekken is het nodig om ondersteunende systemen op te zetten die relevant en van toegevoegde waarde voor hen zijn, vandaar de noodzaak om hen te betrekken bij beleidsdiscussies rond de voedselstrategie.
- Een **beoordeling van het voedselsysteem** waarbij de voedselstromen in kaart worden gebracht, is essentieel om te begrijpen hoe de lokale en internationale voedselketens het best met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht en hoe compromissen kunnen worden gesloten.
- **Politiek engagement** is essentieel. De betrokkenheid van verkozen ambtenaren moet een essentieel onderdeel zijn van elk voedselstrategieproces.

5 Experten (11u-12u)

5.1 Leuven2030 – Caroline Huyghe - caroline.huyghe@leuven2030.be

VoedingVerbindt – Voedselstrategie van Leuven

- Belanghebbenden actoren schrijven samen een voedselstrategie
- Strategische doelstellingen
 1. Promoten van gezonde en duurzame voeding
 2. Consument en producent dicht bij elkaar
 3. Ruimte geven aan duurzame voedselproductie
 4. Inzetten op duurzame landbouw
 5. Duurzame voeding toegankelijk voor iedereen
 6. Voorkomen voedselverliezen en hergebruiken overschotten
 7. Stimuleren van innovatie

Leuven2030 = netwerk van mensen rond Leuven die werken naar een klimaatneutraal Leuven tegen 2030

- Participatief proces lente 2018
- 13 programma's opgedeeld in 6 thema's

Implementatie van de voedselstrategie gebeurt door Leuven2030: zij brengen het netwerk samen

EcoFoodMap: Ecosysteem van voeding in kaart brengen om een zicht te krijgen op alle actoren. Je kan op de website kijken: <https://ecofoodmap-dashboard.vercel.app/>

Indicatoren van duurzaamheid: nodig om vooruitgang op te volgen.

- 5 thema's, die volgen de classificatie van RUAF.
- RUAF heeft lijst vol indicatoren waaruit Leuven er ongeveer 100 heeft uitgekozen.
- Bv: aantal moestuinen (vegetable gardens in the city region)
- Bv: percentage van leuvenaars die minstens wekelijks biologische producten koopt
- Bv: aantal jobs in de landbouwsector: je ziet een evolutie
- Bv: aantal hoeveproducenten

Vervolgstappen

- Data noden in beeld brengen: onderzoek hierop instemmen
- Instrumenten bepalen om de juiste strategische keuzes te maken voor de toekomst. Dialoog opstarten (eerst met universiteiten)
- Integreren in website Voedselstrategie.
- Andere steden inspireren en impact maken.

5.2 VELT – Nadia Tahon - nadia@velt.nu

VELT als organisatie

- meer dan 21.000 leden
- 130 lokale groepen
- team van freelance lesgevers
- Info via tijdschrift en publicaties
- Eetbare buurt: begeleiding en implementatie voedselbos, samentuin, schoolmoestuin, buurtboomgaard, samenkook...
- Begeleiding voedselstrategie Zuid-West-Vlaanderen - Voedselrijk
 - ➔ sociaal en ecologisch

Begeleidingstraject VELT voor het opzetten van een lokale voedselstrategie

- Startmoment en vorming kerngroep
 - Analyse - in kaart brengen
 - Participatiefase -> streekproeven
 - Strategiebepaling
 - Slotmoment
- > circa 1 jaar
- > betrekken van de kortste keten
- > Optioneel: implementatie eetbare buurt

Samen acties uitwerken

1. Verbeeldingsronde: welke behoefte is er?
 - o Mindmap je gemeente
 - o Verzamelen nieuwe ideeën -> op een bierkaartje
 - o Ecokok improviseert met lokaal voedsel
 2. Tussenfase: hou het vuur warm
 3. Concretiseringsronde
 - o keuze acties
 - o concretiseren volgens template
 - o engageren
- > Uitrol, implementering
- > Rol gemeente
- o Afstemmen met de locaties
 - o Afstemmen met de producenten & hun producten
 - o Materiaal voorzien voor ecokok (vooraf: info over keukenuitrusting, producten die beschikbaar zullen zijn, ...)
 - o Zoeken van vrijwilligers voor ondersteuning ecokok waar nodig (ism Velt-afdeling)

Conclusies uit het voorbeeld: Voedselrijk (Zuid-West-Vlaanderen)

- Consumenten zijn bereid om producenten te ondersteunen
- Uiteenlopende meningen worden uitgesproken
- Vraag naar inbedding lokale voeding in scholenwerking
- Vraag naar informatie over lokale voeding

Duurzame voeding op lokaal niveau

- Belang om consumenten en organisaties te betrekken bij in kaart brengen van lokale voeding
- Laat het momentum niet voorbij gaan -> na corona-crisis

Meer info

- <https://www.gemeentevoordetoeekomst.be/toolbox/aan-tafel-voor-dialogoog-rond-lokaal-voedsel>

5.3 VLM – Lotte Celis - lotte.celis@vlm.be

Mogelijkheden voor subsidies rond lokale voedselstrategieën binnen PDPOIII

PDPOII (2014-2020)

- Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III) geeft invulling aan het Europese Plattelandsbeleid
 - o Leader
 - o Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen (OKW investeringen)
 - o Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking (OKW samenwerking)
 - o Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving
- Gebiedsgerichte werking
- Europese, Vlaamse en provinciale cofinanciering

Platteland Plus

- Aanvullend op PDPOIII-maatregelen
- Vlaamse en provinciale cofinanciering
- Thema's staan omschreven in de provinciale plattelandsbeleidsplannen (gelijkaardig aan maatregelen OKW)

Leader

- 12 Leadergebieden in Vlaanderen
- Plaatselijke Groepen (PGs) in Leadergebieden leggen accenten in hun Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) -> 3 thema's per gebied
- Projectoproepen per Leadergebied Neem zeker contact op met de coördinator van het Leadergebied

Thema's Leader over voedsel:

- Profileren en promotie van de streekidentiteit
- Lokale voedselstrategieën en streekproducten

Meer informatie opvragen bij PG-coördinatoren van de Leadergebieden

- Antwerpen
 - o MarkAante Kempen+ (<https://www.leaderprovincieantwerpen.be/leader-markaante-kempen>)
 - o Kempen Oost (<https://www.leaderprovincieantwerpen.be/leader-kempen-oost>)
 - o Kempen Zuid (<https://www.leaderprovincieantwerpen.be/leader-kempen-zuid>)
- Limburg
 - o Haspengouw (<http://platteland.limburg.be/Limburg/plattelandsite/PDPO-III/PDPO-III-PG-Haspengouw.html>)
 - o Kempen en Maasland (<http://platteland.limburg.be/Limburg/plattelandsite/PDPO-III/ExtranetplattelandPDPO-III-PG-Kempen-ampamp-Maasland.html>)
- Vlaams-Brabant
 - o Hageland+ (<https://www.hagelandplus.be/>)
 - o Pajottenland+ (<https://www.pajottenland.be/>)
- Oost-Vlaanderen
 - o Meetjesland (https://plattelandsloket.be/?page_id=25)
 - o Vlaamse Ardennen (https://plattelandsloket.be/?page_id=23)
 - o Grensregio Waasland (https://plattelandsloket.be/?page_id=21)
- West-Vlaanderen
 - o Midden-West-Vlaanderen (<https://www.west-vlaanderen.be/subsidies/plattelandsloket-west-vlaanderen>)
 - o Westhoek (<https://www.west-vlaanderen.be/subsidies/plattelandsloket-west-vlaanderen>)

OKW en P+

- Verschillende thema's, provincies leggen verschillende accenten in hun provinciale plattelandsbeleidsplannen
- Projectoproepen per provincie
- !! Neem zeker contact op met de provinciale plattelandscoördinator

OKW investeringen: Thema's rond voedsel

- Leefbare dorpen -> investeringsprojecten die kaderen in lokale voedselstrategieën

OKW Samenwerking: Thema's rond voedsel

- Proefprojecten
- Samenwerking in de korte toeleveringsketen i.v.m. plaatselijke markten en afzetbevorderingsactiviteiten
- Diversificatie van landbouwactiviteiten naar gezondheidszorg, sociale integratie, gemeenschapslandbouw, onderwijs milieu/voedsel

Info bij plattelandscoördinatoren van de provincies

- Provincie Antwerpen <http://www.provincieantwerpen.be/platteland>
- Provincie Limburg <http://platteland.limburg.be/plattelandsite>
- Provincie Vlaams-Brabant <https://www.vlaamsbrabant.be/nl/plattelandontwikkeling>
- Provincie Oost-Vlaanderen <https://plattelandsloket.be/>
- Provincie West-Vlaanderen <https://www.west-vlaanderen.be/subsidies/plattelandsloket-west-vlaanderen>